

Sivistysvaliokunta

Asia: Suomen digitaalinen kompassi

Viite: VNS 10/2022vp

1. Yleistä

Sivistystyönantajat (myöhemmin Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta Suomen digitaalseksi kompassiksi.

Sivista pitää tärkeänä, että **kompassi jäsentää digitalisaation kokonaisuutta ja kutsuu laajasti toimijoita mukaan ratkaisemaan digimurroksen haasteita sekä hyödyntämään nykyisiä vahvuuksia entistä määrätietoisemmin.**

Sivista on kompassin valmistelussa kiinnittänyt huomiota tarpeeseen vahvistaa digitaalisia valmiuksia kaikissa koulutusmuodoissa ja kaikkien alojen asiantuntijoiden koulutuksessa, digitaaliseen toimintaympäristöön totuttautumisessa jo varhaisina vuosina ja perusopetuksessa, sekä sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön kuvausta. Sivista on tyytyväinen siihen, että näitä näkökulmia on vahvistettu selonteossa.

Digitalisaation edistämiseen kytkeytyy moni politiikkaohjelma sekä kehittämishanke. Voimavarojen tehokkaan hyödyntämisen kannalta on tärkeää, että suunta on yhteinen. **Selonteosta jää edelleen jokseenkin epäselväksi, miten meneillään oleva kehittämistyö on kytketty digikompassin valmisteluun.** Esimerkiksi koulutussektorin merkittävään digitalisaatioprojektiin, korkeakoulujen Digivisio 2030 -kokonaisuuteen, ei viitata luonnoksessa lainkaan.

2. Digitaalisesti osaava väestö ja työvoima

Digitaalinen sivistys

Sivistys on kansakunnan henkinen pääoma. Sivistynyttä kansaa ei pystytä johtamaan harhaan väärän tiedon levittämällä, informaatiovaikuttamisella tai yksinkertaistavalla populismilla. **Sivista pitää erittäin arvokkaana, että sivistys on nostettu yhdeksi osaamista käsittelevän osa-alueen alakohdaksi.** Strateginen valinta laajentaa digitalisaatiokeskustelua totutusta teknologiakeskeisyydestä.

Digitaaliset perustaidot

Sivista tulkitsee, että osiossa tunnustetaan tarve määritellä yhteisesti, mitä ovat tänä päivänä ja erityisesti tulevaisuudessa tarvittavat digitaaliset perustaidot. Tämä oli suorasanaisesti kuvattu selonteon aiemmassa valmisteluvaiheessa. Tällä hetkellä tällaista konsensusta ei Sivistan käsityksen mukaan ole, joten tämä yhteinen ymmärrys on tärkeää muodostaa. Oikeus oppia -ohjelmassa tällaista määrittelytyötä on tehty Uudet lukutaidot -hankkeessa, mutta on epäselvää, miten esimerkiksi tämän hankkeen työ kytkeytyy digikompassin tavoitteisiin. **Sivista pitää tärkeänä, että digitaalisten perustaitojen määrittelytyötä kytketään opetussuunnitelman perusteiden laadintaan.**

Sivista pitää tärkeänä, että luonnoksessa todetaan perustan digitaidoille muodostuvan jo varhain. Myös Sivista on tuonut esiin, että digitaalista osaamista ja sivistystä rakennetaan aina varhaiskasvatuksesta lähtien. Sivista katsoo, että esimerkiksi koronapandemian aikaiset poikkeukselliset opetusjärjestelyt ovat tarjonneet kokemuksia ja oppia digitalisaation hyödyntämisestä koulutuksessa. Sivista pitääkin **tarpeellisenä kartoittaa etäopetuksen pysyvää hyödyntämismahdollisuutta perusopetuksessa esimerkiksi koulutuksen saavutettavuuden ja kattavan opetustarjonnan turvaamiseksi tilanteissa, joissa digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntäminen tuottaisi oppijoille lisäarvoa.** Samalla sekä oppilaat että opetushenkilöstö vahvistavat osaamistaan digitaalisessa toimintaympäristössä.

Selonteossa todetaan, että digitaaloja on kehitettävä systemaattisesti läpi koulutusjärjestelmän. Sivista yhtyy tähän näkemukseen. Tämä asettaa myös oppilaitosten henkilöstölle tarpeen jatkuvaan osaamisen kehittämiseen. Sivista katsoo, että **kaikessa osaamisen kehittämisessä tulisi vahvistaa myös oppivan yhteisön periaatteita, jossa luodaan edellytyksiä toisilta ja yhdessä oppimiseen.** Tämä lähtökohta soveltuu erityisen hyvin digitalisaatioon liittyvien tietojen ja taitojen hankintaan, sillä oppilaitoksissa on usein varsin korkeatasoista digitaalista kyvykkyyttä, sekä henkilöstöllä että oppijoilla. Tätä osaamista on tärkeää jakaa kouluyhteisössä.

Digitaalinen osaaminen

Avaintulos digitalisaation, datatalouden ja digivihreän siirtymän edellyttämien osaamistarpeiden tunnistamisesta ja huomioimisesta koulutustarjonnassa kaikilla asteilla on keskeinen digitaalisen osaamisen vahvistamiseksi. Sivista esittää **avaintulosta kuitenkin täsmennettävän vielä siten, että se kattaisi myös kaiken koulutustarjonnan ja laajasti eri koulutusohjelmia, sillä perustaitojen ylittävän digitaalisen osaamisen on tulevaisuudessa lähtökohta useilla aloilla ja yhteiskunnan osa-alueilla.** Luonnoksen kirjaus näiden osaamisvaatimusten huomioimisesta kaikilla koulutusasteilla ei riitä vielä varmistamaan sitä, että riittävä osaaminen digitalisaation ja digivihreän siirtymän edistämiseksi läpileikkaa koko työelämää.

3. Yritysten digitalisaatio

Sivista pitää tavoitetta TKI-toiminnan BKT-osuuden kasvattamisesta neljään prosenttiin keskeisenä myös digitalisaation edistämisen kannalta. Selonteon ensimmäisessä luonnosversiossa tämä yhteys oli selkeämmin tunnistettu, kun neljän prosentin tavoite oli mukana digitaalista osaamista käsittelevissä avaintuloksissa. Sivista pitää selonteossa esitettyä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten TKI-yhteistyön lisääntymistä erittäin tärkeänä. Sivista esittää huomioitavaksi myös ammatillisen koulutuksen roolia TKI-toiminnassa. **Ammatillisen koulutuksen TKI-toiminnalla on merkittävä potentiaali erityisesti pk-yritysten digikyvykkyyksien kehittämisessä.** Tätä voisi käsitellä esimerkiksi selonteon kohdassa PK-yritysten digikyvykkyys, ja siihen liittyvissä avaintuloksissa.

Helsingissä 17.11.2022

Sivistystyönantajat ry

Heikki Holopainen, päällikkö

Annakaisa Tikkinen, elinkeinopoliittinen asiantuntija
annakaisa.tikkinen@sivista.fi, puh. +358403566082

Sivistystyönantajat edustaa 340 koulutus- ja tutkimusalan sekä kasvatus- ja kulttuurialan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 60 000 palkansaajaa. Olemme Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n jäsen.